

Úrvacsora és szesztilalom 1919-ben

Hasonló címmel egy teológus konferencián adtam elő, a hallgatóságban nem kis derűt okozva pusztán a címválasztással is. Miért pont a szesztilalomról írok, s ez miképpen kapcsolódik a magyar egyháztörténethez, az alábbiakban bizvást állítom, ki fog derülni. Bemutatom, hogy az első magyarországi totalitárius diktatúra, az 1919-ben fennálló Tanácsköztársaság hogyan viszonyult a szeszhez. Mielőtt azt gondolnánk, a cikk nem egyháztörténeti témájú, rá fogunk jönni, mennyire súlyosan érintette a vallásos magyarságot, benne a reformátusságot e kérdéskör.

1. Szesztilalom - általában.

Az alkohol-, vagy magyarul inkább szesztilalom igazi XX. századi jelenség a nyugati társadalmakban. A két kiváltó ideológia a protestáns pietizmus, illetve a marxizmus volt.

1919-ben a következő helyeken volt korlátozott, vagy teljes szesztilalom: Szovjet-Oroszország, Finnország, Izland, Norvégia, Prince Edward sziget és a Feröer-szigeteken. Későbbiekben a leghíresebb szesztilalom kétségtelenül az amerikai lett a filmek és az olasz maffia hatására.

Szemponunktól kiemelendő, hogy Oroszországban már 1914-től, tehát a cári időktől kezdve, egészen 1925-ig volt alkoholtilalom. Érdekes megfontolni, volt-e ennek hatása az orosz történelemre, akár az ekkori elégedetlenségre, kialakuló polgárháborúra.

2. Szesztilalom ideológiai háttere, propagandája

A Tanácsköztársaság 133 napja alatt központilag 460 rendeletet adtak ki, és ehhez jöttek még az árak meghatározásával kapcsolatban kiadott parancsok és a helyi tanácsok rendeletei.¹ A Magyarországi

¹ Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytár*. I–VI. k. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919.

Tanácsköztársaság intézkedései között több meglepő újítást találunk. Van olyan, amit oroszról fordítanak le. Ilyen az az áprilisi rendelet, amit alkotmánynak neveznek. A végrehajtói és törvényhozói hatalom egy és ugyanaz, a bírói függetlenséget pedig még meg sem próbálják elhíttetni. Mondhatnánk, az 1945 utánihoz képest, ekkor még sokkal „őszintébb” a rendszer, persze ez nem válik előnyére. Kényesen ügyeltek rá, hogy a bíróságoknál, melyeket ekkor Forradalmi Törvényszéknek hívtak, az emberek ne értsenek a joghoz.² A képtelen rendeletek sorában volt, ami kicsit idegesítő volt, mára inkább humorosnak tűnik. Például a húsvéti tojások festésének megtiltása,³ a sütemények súlyának rendeleti úton való megszabása. De a világháborúban a kimerülés szélére jutott magyar gazdaságot az sem éppen segítette, hogy az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság és az Országos Burgonya-, Zöldség- és Gyümölcsközpontot Ellenőrző Végrehajtó Bizottság több mint harminc rendeletet adott ki, melyek a gyufától kezdve a 2,5 dl málnaszörp, a bajuszvágás, a lóbőr és a szendvicsek árát egyaránt megállapították.⁴ Voltak terrorisztikus intézkedések is, például ami az 1919. évi termést zár alá vette volna, úgy, hogy annak beszállításáról is a gazdának kellett volna gondoskodnia.⁵ Ez végül

² „A forradalmi törvényszékek elnökének és bíráinak túlnyomó többsége a munkásosztály soraiból került ki. Különösen Budapesten. Itt a 162 bíró közül csak négy volt tisztviselő vagy tanító, egy jogász [!], a többiek a munkásosztály soraiból kerültek ki. A vidéki forradalmi törvényszékeken is munkás volt a bírák többsége, de a budapestinél jóval nagyobb arányban vettek részt a bíróságok munkájában a parasztok és az értelmiségiek is. 69 vidéki forradalmi törvényszék 391 bírójának a foglalkozása a következőképpen oszlott meg: 239 munkás (61%), 64 paraszt (16%), 50 értelmiségi, jórészt jogász (13%), 38 egyéb (kisiparos, alkalmazott, 10%).

Az 50 értelmiségi közül 17-en (4,3%) működtek már korábban is az igazságügyi szervezetben mint bírák, ügyészek vagy jegyzőkönyvvezetők.” Sarlós Béla: A Tanácsköztársaság Forradalmi Törvényszékei. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Bp., 1961. 48-49. .

³A húsvéti tojásokról. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* II. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 108–109.

⁴Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* IV. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 144–228.

⁵Az 1919. évi termés zár alá vétele. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytar* V. kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 41–50.

érdeklődés hiányában és a kommün bukása okán elmaradt. De a bukás napjáról térjünk vissza a hatalomátvétel napjára!

A szesztilalomról szóló rendeletet a Tanácsköztársaság első napján, 1919. március 21-én hirdették ki, 2. számú rendeletként. A korabeli feljegyzésekből tudjuk, a munkanélküli katonák, a megszállt részekről menekülő emberek, a háborúban megfáradt lakosság tömegesen vált az alkoholizmus rabjává, így érthető is volt a szesztilalom bevezetése. Ám a bevezetést nem előzte meg felkészítés, csak utólagos propaganda, amely az alkoholt a burzsoázia fegyverének tekintette.

A Forradalmi Kormányzótanács rendelete keményen sújtott le a tilalom megszegőire: az árusítók büntetése 50 ezer koronáig terjedő bírság és üzletének elkobzása (!) volt, a fogyasztókat pedig maximum 10 ezer koronára, és 1 évig terjedő fogházra ítélték.⁶ De miért ennyire fontos egy korabeli kommunistának, hogy ki hány fröccsöt iszik?

A Tanácsköztársaság kommunistái az embert termelőeszköznek tekintették, aki ha iszik, kevesebb termelésre képes, így a gazdaság hátrányára lesz. Hasonlóképpen termelésközpontú módon magyarázták azt is, miért nincs szükség protestáns lelkészekre: mert „nem végeznek nélkülözhetetlen termelési munkát...”.⁷ A szesztilalom ideológiai megalapozottsága jelent meg az egyik plakáton, a következő felirattal: „Leláncoltuk az alkoholt! Nincs többé kizsákmányoló és

⁶ A Magyar Tanácsköztársaság. 1919. március 21 - 1919. augusztus 1. Első rész. 1919. március 21 - 1919. június 11. A Magyar Munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai. 6. kötet. Szerk.: Gábor Sándorné – Hajdu Tibor – Szabó Gizella. Bp., 1959. 7.

⁷ Paplak és templom. Közoktatásügyi Népbiztosság kiadása, Bp., 1919. 2.

nincs többé butító szesz, amivel az elnyomók eláltatták a munkásság ébredő öntudatát. Aki még most is alkoholt akar, továbbra is a rabszolgaságot akarja. Felszabadult proletár megveti a butítás és gyilkolás eszközeit.”⁸

A diktatúrában mégsem csupán a szeszésital fogyasztását korlátozták, hanem előfordult, hogy a húst is: március 27. és április 2., illetve április 23. és 29. között hústalan hetet rendeltek el. Aki húst eszik, azt 50.000 korona pénzbüntetéssel sújtják.⁹ Nyilván ennek a háborús helyzet hordozta legfőbb okát. A szesztilalom egyik központi kérdése volt a kommunista belső propagandának. Például a plakátokon megjelent: „Az alkohol meghalt! Ne engedjétek feltámadni!” „Minden szeszésital végromlásba visz!”

3. Gyakorlati megvalósítás

Most egy pillanatra vegyük szemügyre, hogy mennyire tartották be a rendeletet! Meghozatala bizonyos szempontból jól érintette az egyházakat. Hiszen a Károlyi- és Berinkey-kormány idején a legtöbb atrocitás erősen ittas emberek, túlnyomó többségében katonák okozták. Ahogy Tengely Adrienn írta: „Ezekben a forradalmi napokban semmiképpen nem szabad megfélemlenünk az alkoholoról, mint a tettek egyik fő indítóokáról és egyik legmeghatározóbb tényezőjéről! Tudták ezt a papok is, és aki tehette, borral, pálinkával és élelmiszerrel próbálta leszerelni az ellenséges indulatokat.”¹⁰ Ugyanő jegyzi meg, hogy már az őszirózsás forradalom idején előfordult az egyházak csöcselék általi kifosztása. Egy református lelkésznek még a lábáról is lehúzták a cipőjét. Előfordult, hogy másnap megbánták a tettüket. „Sok forrásunk tanúsága szerint a lakosok részegen fenyegetőztek, tehát sokszor ez

⁸Tiszay Andor (szerk.): *A Magyar Tanácsköztársaság röplapjai*. Bibliográfia és dokumentumgyűjtemény. A FSZEK és az OSZK közös kiadványa. Bp., 1959

⁹Hústalan hét elrendelése. Pongrácz Jenő (szerk.): *Tanácsköztársasági Törvénytár I.* kötet. Magyarországi Szocialista Párt kiadása, Bp., 1919. 91.

¹⁰Tengely Adrienn: *A magyar egyházak a forradalmak korában*. Líceum Kiadó. Eger, 2011. 17.

nem a helyi lelkipásztornak szólt, csak egyszerűen az alkohol hatására nem tudták, hogy mit tesznek. Jól mutatja ezt, hogy volt olyan község is, ahol a fenyegetőzés hatására a pap elmenekült, de másnap saját hívei hívták vissza”, szégyellve magukat.¹¹

Tehát láthatjuk, a szeszfogyasztás megszorozva a forradalmi időkkel, és erkölcsi zülléssel, hitéleti megüresedéssel, amely sajnos a világháború végére jellemző volt, sokkal határozottabban jelent meg a magyar nép körében. A félanarchikus állapotok között, mikor a férfiak legtöbbször volt otthon fegyvere és merte is használni, egy sima kocsmái verekedés is végzetes kimenetelű volt. Emiatt pragmatikus szempontok is vezethették volna a tanácskormány tagjait a szesztilalom bevezetésére. Ám nem mérték föl, hogy az alkoholtilalom és a magyar néplélek egészen messze áll egymástól és ebben az országban több mint lehetetlen lesz a megvalósítása. Azért megpróbálták. Talán azt gondolnánk, hogy a szigorú büntetéseket meglebegtető rendelet csak megfélemlítés volt; de nem. Komolyan vették a szankciókat, kivéve, ha a diktatúra kiszolgálóiról volt szó. A korabeli visszaemlékezések elfogultan ugyan, de sok esetben beszámolnak arról, hogy a Tanácsköztársaság emberei ittasan jelentek meg a nyilvánosság előtt.¹² Részegen lövöldöztek, duhajoztak, kocsikáztak az utcákon. Mielőtt lepecsételték volna a hordókat, több helyen ellenőrizték, valóban alkohol van-e benne.¹³

Álljon itt példaként két egymással ellentétes irat, mindkettő a Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltárában¹⁴ található:

¹¹Uo. 14.

¹²Révész Kálmán szerint előfordult, hogy úrvacsorai kelyhekből rendeztek ivászatot. Püspöki jelentés. Tiszáninneni Református Egyházkerület 1920. július 1-jei Miskolcon tartott Közgyűlése. 19.

¹³Szirmabesenyőn elmentek lepecsételni a borpincéket, „azonban a kötelességüknek a néptanács tagjai nem feleltek meg lelkiismeretesen, mert lerészegedtek és haza jövet az egész úton lövöldöztek, sőt a községben is lövöldöztek.” In Lehoczky Alfréd (szerk.): *A Tanácsköztársaság története Borsodban és Miskolcon*. Miskolc, 1969. 165.

¹⁴Magyar Nemzeti Levéltár Fejér Megyei Levéltára XVI. 3. b.

„Tóth József magyaralmási bizalmi férfi jelentése alapján felhívom a község direktóriumát, hogy mai 27-én Kovács Sándor menyegzőjén semmi féle szesz fogyasztását nem szabad megtérni az ellene vétőket forradalmi törvényszék elé fogom állítani. Egyben közlöm, hogy a szesz tilalomról szóló rendeletet a község direktóriuma szigorúan hajtsa végre. Székesfehérvár, 1919. március 27.”

A másik mivel csak egy cetli, ezért nehéz a különböző szövegeket összeolvasni: „Körössy. Ötven litert utalj ki egyelőre. II. hadtest 1919. VII. 21. [Mögé írva:] II. hdt. szesz.”

Ez a mértékű képmutatás fontos adalék volt 1919-ben a marxista-leninista erkölcsiség megítélésében, és abban, hogy a lakosság mennyire komolyan vette ezt a tilalmat. Ha az ellenőrzés megtörtént, a magyaralmási lakodalmas nép ezek után bizonyosan nem tartozott a tanácsrendszer feltétlen támogatói közé.

Ma már nehéz megítélni, mennyire tartották be a rendeletet. Például egy soproni visszaemlékezés azt írja, hogy többet ittak a proletárdiktatúra alatt, mint előtte. Az biztos, hogy a jogszolgáltatás jelentős munkaerőt fordított a kérdés rendezésére. A szesztilalom megszegése Budapesten az ítéletek 10,6%-át képezte. Vidéken még nagyobb arányban állt: 24,9%, a kettőt összevetve összesen 965 esetről tudunk, az ítéletek 22,8%-a szólt az alkoholtilalomról.¹⁵ Például március-július között Kalocsán a bűncselekmények több mint felét tette ki.¹⁶

A legsúlyosabb ítéleteket e tárgyban mégsem vidéken hozták, ahol arányaiban jóval jellemzőbb volt a „kihágás”, hanem a fővárosban. Áprilisban hathónapnyi, májusban egy ítéletben 5 évi fegyházatot szabtak ki, júniusban pedig 5 évnyi kényszermunkát kapott egy vádlott. A szenvedélybetegeknek sem kegyelmeztek: K. Á.-nét hatheti fogházra ítélték, mert rendszeresen ivott, többször részegen látták, és egyébként is züllött életet folytatott. Az ítéletek során már a szándékot

¹⁵Sarlós, i. m. 68.

¹⁶Uo. 179.

is büntették. Egerben például két embert a kísérlet miatt mondtak ki bűnösnek. Ők ugyanis egy pincében bort vettek, de nem tudtak belőle inni.¹⁷ A kommunista joggyakorlatra egyébként később is jellemző volt, hogy már a szándékot is büntették.¹⁸

A szeszt orvosságként ugyan engedélyezték, de mégis akadt sok olyan felszólalás, engedélykérés, ami a fizikai munkások érdekében történt. Az aratás időszakára több helyi direktórium kérte a megyei vezetőket, Forradalmi Kormányzótanácsot, hogy engedélyezzék az alkoholfogyasztást erre az időszakra. Hiszen úgy munkát végezni a földeken, hogy csak vizet isznak, több mint problémás lett volna. Kutatásaim során a megyei levéltárakban nagy számban akadtam olyan kérelemre, mely a tilalom feloldását kérte.¹⁹ Sátoraljaújhelyen április 24-én 5 évi fegyházat szabtak ki egy illetőre.²⁰ Lehetett volna ez Malomhegyi Dezső is, a Salgótarjáni Járási Intézőbizottság elnöke, aki nyíltan vállalta kritikáját e rendelet ellen. Felszólalt a Tanácsok Országos Gyűlésének június 20-i napján: „A szénbányászat hanyatlásának fő oka a szesz hirtelen elvonása a munkásoktól. Csak tessék ezen gondolkozni, elvtársaim. [...] Én dolgoztam vasolvasztóban, ahol félig meztelenül, 40 fokos melegben dolgozik a munkás, ha egy fél napig állandó szomjúságot vízzel öblögeti le, akkor egy fél nap múlva kolerát kap. Minden pohár bortól pedig erőre kap és ezzel szomjúságát valóban csillapítani tudja. Az ital nem luxuscikk, hanem létszükségleti cikk annál a kohómunkásnál. Mindez vonatkozik a bányamunkásokra is. Tessenek lemenni egyszer a bányászok mélyébe,²¹ arra a

¹⁷Uo. 181

¹⁸Kahler Frigyes kiváló tanulmányában ír arról a jogi nonszenszről, hogy valakiket azért ítélték halálra, mert „ugrásra készen álltak” a hatalom megdöntésére. In Kahler Frigyes: A nagy tűzvörös sárkány torkában. Konceptációs eljárások ferences szerzetesek ellen 1945-1956. Kairosz Kiadó. Bp., 2009. 31.

¹⁹Egy példa a sok közül: a kávéházi, szállodai, éttermi alkalmazottak egyesülete kéri, hogy legalább Nyíregyházán, csak sört, kis mértékben, hadd szolgáltatassanak ki, különben éhen halnak. Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára. XVI. 11. Szabolcs vármegye direktóriumának iratai. 2. doboz. 14/1919.

²⁰Sarlós, i. m. 180.

²¹Tehát szerinte a többi tanácsstag sosem járt bányába!

nyirkos, sáros talajra s majd látni fogják, hogyha ott vízzel élne a bányamunkás, akkor egy pár nap alatt kidőlné, és nem tudna dolgozni, nem tudna termelni. [...] Amit a kohómunkásokra és bányamunkásokra mondtam, vonatkozik a mezőgazdasági munkásokra is. Annak a mezőgazdasági munkásnak, aki napkeltétől napnyugtáig dolgozik a legforróbb nyárban, életszükséglete egy pohár bor, mert ez vízen élve, csakúgy kidőlné...”²²

A kérelmek és engedélykérések süket fülekre találtak. Ezért nem egyszer az ellenforradalmi megmozdulás is összefüggött a tárgyalt rendelettel. Az első felkelés, mely április 7-én Sárospatakon volt, úgy indult, hogy egy parasztember „provokálóan töltögetni kezdte a bort az összeesküvőknek.”²³ Sopronban a boros gazdáknál a szesztilalom és a bor Ausztriába való kivitelének tilalma váltotta ki az ellenforradalmi megmozdulást.²⁴ A szesztilalom kapcsán volt egy másik súrlódási felület is, mégpedig a 19-es kommunizmus által súlyosan sújtott vallási érzelmekre is kihatott.

4. Úrvacsora

Tárgyunk itt válik izgalmas történeti helyzetből egyháztörténeti eseménysorrá. Ugyanis szesztilalom során igen nehéz úrvacsorát osztani. 1919. húsvétkor óriási bizonytalanság volt szerte az országban. Egyrészt féltek attól is, hogy lesznek-e rendzavarások az ünnepi istentiszteleteken, miséken. Egyáltalán megtarthatók lesznek-e az alkalmak?²⁵ Másrészt a létbizonytalanságot fokozta, hogy az eukarisztiához, és az úrvacsorához hivatalosan nem lehetett bort beszerezni. Is-

²² *A Tanácsok Országos Gyűlésének Naplója*. Athenaeum, Bp., 1919.

²³ Bartha István: *A munkás-paraszt szövetség Zemplén vármegyében a Tanácsköztársaság idején*. Sátoraljaújhelyi Járási Tanács. Sátoraljaújhely, 1970.

²⁴ Kerepeszki Róbert: *Ellenforradalmi megmozdulás Sopronban? Gazdapolgártüntetés, 1919. április 3.* In Vörös és fehér. A vörös és a fehér uralom hátszaga – 1919 vidéken. Szerk.: Nagy Szabolcs. MNL Veszprém Megyei Levéltára, Veszprém, 2013. 59-67.

²⁵ Szabolcs vármegyében első buzgóságra betiltották a templomba járást, majd ezt a rendeletet gyorsan visszavonták. MNL SzSzBLt. XVI. 11. 3. doboz n/ 1919. 4. lap

merve a történelmi felekezetek szertartásait, elmondhatjuk, hogy ez a gond minket, reformátusokat sújtott a leginkább.

A Fejér Megyei Direktóriumhoz érkezett be egy kérdés az abai tanácstól: „Reformátusok húsvéti úrvacsora osztásához használható-e bor?” Ebből a táviratból kitűnik, hogy több helyen bizonytalanság volt e tekintetben. A Budapesti Református Egyházközség reformbizottsága például a Forradalmi Kormányzótanácshoz intézett levelet, és kérte, hogy a húsvéti úrvacsorai bort minden fővárosi templom, gyülekezet számára engedélyezzék. Ezt a beadványt április 8-án tárgyalták. Engedélyezték, hogy 305 kg lisztet és 105 liter bort „kaphassanak”, illetve: „A Kormányzótanács hozzájárul ahhoz, hogy a református egyháznak a liszt- és borkészlete meghagyassék.”²⁶

Vajon alaptalan volt-e a budapesti, abai reformátusok félelme? Nem teljesen, hiszen egy zavaros, nyelvtanilag pontatlan újhutai iratban ezt olvassuk: „Feljelentés az újhutai lelkész ellen borárusítás és a szószékről való izgatás miatt. Tisztelt megyei direktórium. Nem tudok meg maradni, hogy jelentést ne tegyek a tisztelt megyei direktóriumnak. Az újhután történt húsvéti ünnepek alatt történt eseményekről. A nagy szesz tilalom elenére maga a pap egy hordó bort kimért a híveinek, a mire tanú Bátori Frigyes, Takács Balázs, és ifiu. Fodor Lajos, mert nekik nem jutot, mire oda értek csak a pap kocsisa előtt volt egy két literes üvegel, a lakásán. Romenda Gusztáv cipész újhután. Kérem nevem eltitkolni.”²⁷ A feljelentést komolyan vették. Két detektívet kiküldtek, akiknek a nyomozása a vádak nem igazolták, így az ügy irattárba került. Valószínűleg az alulművelt elvtárs az úrvacsorai közösség miatt jelentette föl a lelkipásztort, bár nem tudjuk megállapítani a forrásunk alapján az egyházi szolga felekezeti hovatartozását. Tehát a rendelet a vallási célra használatos alkohol kérdését nem rendez-

²⁶Megkapni vagy meghagyni nem ugyanaz... In Imre Magda – Szűcs László (szerk.): *A Forradalmi Kormányzótanács Jegyzőkönyvei, 1919*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1986. 218.

²⁷Lehoczky Alfréd (szerk.): *A Tanácsköztársaság története Borsodban és Miskolcon*. Miskolc, 1969. 199.

te, volt is ebből probléma. A tiszáninneri püspöki jelentés is erről árulkodik: „Nem is kevés helyen volt rá eset, hogy a buzgó hívek nem járulhattak húsvétkor az Úr szent asztalához; mert a népbiztosok semmi könyörgésre nem utaltak ki bort, halálos fenyegetéssel tiltották el annak beszerzését.”²⁸

Szabolcs vármegyében kibogozhatatlan e kérdés. Egyszer engedélyezik, másszor szigorúan tiltották. A később botrányos főgondnokválasztásról híressé vált Kiss Roland ekkor a megyei direktórium elnöke.²⁹ Először tiltotta, hogy a „vallási szertartás ürügye alatt” borfogyasztás legyen.³⁰ Ezzel ellentétben később megengedte a bökönyi híveknek, hogy fejenként egy liter (!) bort magántulajdonból beszerezzenek. Két szempontból is furcsa ez a kérelem: egyrészt hivatalosan már be kellett volna szolgáltatni, le kellett volna pecsételni minden szeszt, tehát nem lehetne magánháznál. Mégis van. Másik pedig, nehezen elképzelhető, hogy a húsvéti ünnepkörben fejenként – nők és férfiak – egy liter bort elfogyasztának istentiszteleti környezetben.³¹

A rábaszentandrásai evangélikus lelkész először a csornai direktóriumtól kér bort, de ők elutasították. Ezért a soproni tanácshoz adta be kérelmét, akik engedélyezték 7 liter beszerzését.³²

1919 júliusában, amikor a felvidéki hadjárat csúfos visszavonulással zárult, és a rendszer maradék szimpatizánsai is végleg elpártoltak Kun Bélától, kiadott a Népgazdasági Tanács egy enyhítő rendeletet. A szigorú szesztilalmat úgy módosították, hogy a 18. életévét betöltött dolgozók számára napi fél liter bort engedélyeztek. Ha elolvassuk a korabeli dokumentumokat, meglátjuk, hogy a helyi (községi, vá-

²⁸Révész Kálmán püspöki jelentése. Tiszáninneri Református Egyházkerület 1920. július 1-i, Miskolcon tartott Közgyűlése. Miskolc, 1921. 19.

²⁹Ladányi Sándor: *Őrségváltás – háttérzenével. Adalékok egyházunk legújabb kori történetének alakulásához.* In Uő.: *A magyarországi református egyház 1956 tükrében. Egyháztörténeti tanulmányok.* Mundus Kiadó, Bp., 2006, 89–123.

³⁰MNL SzSzBLt. XVI. 11. 2. doboz. 12/1919.

³¹MNL SzSzBLt. XVI. 11. 3. doboz 101/1919

³²Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltárának Soproni Városi Levéltára. XVI. 105. Sopron Papi Vagyon Politikai Biztos iratai 1. doboz. 396/1919 és 398/1919.

rosi, járási, megyei) direktóriumokból sorra távoztak a funkcionáriusok. Ilyen szorító helyzetben ez hangulatjavító intézkedés volt. Persze, akadt, akit ezután is elítéltek, hiszen az orvosi engedélyre kiadott egy liter bort „egyszerre megitta, s ettől lerészegedett.”³³

Csupán e rendelet alapján a következő tanulságokat rögzíthetjük a Tanácsköztársasággal kapcsolatban:

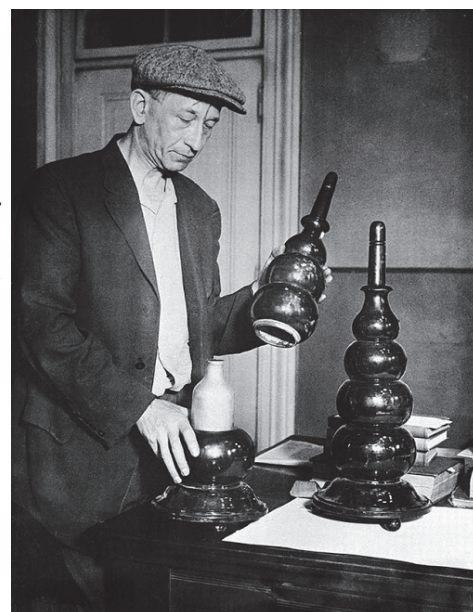
1. Ez a rendelet korlátozta a szabadságot, s így fokozta a rendszer iránti ellenszenvet. Totalitárius rendszerre jellemzően, az élet minden területén megjelent, és számonkérően járt el.

2. A kommunista tisztségviselők, vörös katonák és terrorkülönítményesek alkoholfogyasztása még nagyobb visszatetszést szült, és jobban felhívta a figyelmet azok erkölcstelenségeire.

3. Tompította a fizikai munkások munkakedvét, ahogy azt a felszólalásból is láttuk. Így pontosan azt a réteget támadta a Tanácsköztársaság, amelyre elméletileg támaszkodni akart.

4. Vallási téren nehézségeket, félreértéseket szült. A korlátolt vallásszabadság rendszerében további korlátozásokat szült a hitéletben.

Ez az intézkedés inkább az amoralitást fokozta. A tilalmat társadalmilag nem készítették elő, nem tértek ki a különleges helyzetekre, nem gondoskodtak a felhalmozott, zár alá vett alkohol jövőjéről. A szesztilalom inkább a bizonytalanságot fokozta, és minden bizonnyal jelentősen hozzájárult a bolsevik rendszer népszerűtlenségéhez, és ezáltal bukásához is.

³³Sarlós, i. m. 182.

Csupán egy intézkedést elemeztünk. E kapcsán több példán keresztül láttuk, hogy a Tanácsköztársaság mennyire életidegen volt, mennyire nem volt összhangban nemzetünk életével, és az egyház iránti ellenszenvé az átgondolatlan, kapkodó intézkedéseivel együtt jelentősen megnehezítette a vallás megélését, és a magyar református egyházunk életét.

Csűrös András Jakab

Házasság és homoszexualitás a Biblia tükrében

Sokáig megkérdőjelezhetetlennek számított a keresztyének körében, hogy a bibliai etikában kizárólag a heteroszexuális nemi érintkezés legitim, és az is csak (egy) férfi és (egy) nő közötti házasságon belül. Ez az értelmezés sajnos az utóbbi évtizedekben a protestáns egyházakban (főként Európában) jelentős változáson ment keresztül: először a nemek közötti viszony értelmezése, majd pedig ebből fakadóan a házasság intézménye is deformálódott, olyannyira, hogy az európai protestantizmus jelentős része a homoszexuális életvitelt (nem pusztán szexuális orientációról beszélünk), illetve az azonos neműek közötti élettársi kapcsolatot/házasságot is igazolhatónak tartja a Biblia alapján, de legalábbis cáfolhatatlannak. Ilyen értelemben az egyházak – elsősorban sajnos a protestáns táboron belül – hűen követik a szekuláris társadalmon belüli, a nemek értelmezése terén lejátszódó radikális változásokat. Elég, ha csak két szélsőséges példát említünk: jelenleg Stockholm város püspöke – bizonyos értelemben a svéd lutheranizmus vezetője – egy nemi identitását büszkén vállaló lesbikus nő, Eva Brunne, aki bejegyzett élettársi kapcsolatban él Gunilla Lindén lelkésznővel, akivel közösen nevelnek egy kisfiút. Másik példaként megemlíthetjük a protestáns Skót Egyházat (röviden Church of Scotland) amelynek általános zsinata 2013 pünkösd hétfőjén megszületett döntésével elérhetővé tette a lelkészi pályát felvállaltan homoszexuális élet-